

Zvrhovane nadprirodzený dôvod

Zhrnutie zákona do vety
„milovať Boha nadovšetko a
svojho blížneho ako seba
samého“ nie je len také hocijaké
nariadenie. Láska sa nedá
vynútiť. Boh nás však pozýva,
aby sme sa po tom, ako On
človekovi vyjadril svoju
nekonečnú lásku a starostlivosť,
s ním na nej podieľali.

31.05.2021

Na začiatku svojho kázania v nazaretskej synagóge Pán číta prítomným úryvok z Izaiáša: „Duch Pána je nado mnou, lebo ma pomazal, aby som hlásal evanjelium chudobným. Poslal ma oznámiť zajatým, že budú prepustení, a slepým, že budú vidieť; utláčaných prepustiť na slobodu a ohlásiť Pánov milostivý rok“ (Lk 4,18-19; Iz 61, 1-2). Keď zvitok zroluje, prehlási: „Dnes sa splnilo toto Písmo, ktoré ste práve počuli“ (Lk 4, 21).

Ježiš sa týmto spôsobom prezentuje ako osloboditeľ, predovšetkým od toho, čo obmedzuje vnútornú slobodu: slepota nevedomosti, zajatie hriechu, utláčanie diabla. Vo svojich kázaniach sa skutočne často zmieňuje o slobode a oslobodení pre tých, ktorí ho nasledujú: „Ak ostanete v mojom slove, budete naozaj mojimi učeníkmi, poznáte pravdu a pravda vás vyslobodí“(Jn 8, 31).

Prví kresťania vnímali slobodu hlboko a radostne. Ježiš bol pre nich Spasiteľ. Nezbažil ich jarma preto, aby na nich vložil iné, ale zlomil všetky putá, ktoré im bránili viesť plný život. Táto plnosť, ktorá je im teraz predstavená ako možná, sa prejavuje radosťou, ktorou ich životy oplývali. „Ustavične sa radujte! Bez prestania sa modlite, pri všetkom vzdávajte vďaky, lebo to je Božia vôľa v Kristovi Ježišovi pre vás!“ (1 Sol 5, 16-18)

Na počiatku Boh tvorí človeka ako pána nad stvorením, „najvyšší Umelec utvoril našu prirodzenosť ako určitý nástroj hodný k uskutočňovaniu kráľovskej vznešenosti. Aby bol k tomu človek úplne vhodný, obdaril ho nielen znamenitosťami, pokiaľ ide o dušu, ale aj pokiaľ ide o telesnú schránku. Duša tak vyjavuje svoju zvrchovanú kráľovskú dôstojnosť (...), pretože nikoho nemá za pána a všetko koná z

vlastného slobodného rozhodnutia. Ona, z vlastnej vôle, ako zvrchovaná panovníčka, vládne sama sebe. Komu inému, okrem kráľa, prináleží taká vlastnosť?“[1]

V dôsledku hriechu upadol človek do otroctva, Boh ho však pozdvihuje s nádejou na budúcu spásu (porov. Gn 3, 15). Táto túžba vykúpiť nás sa prejavuje napríklad vtedy, keď oslobodzuje svoj ľud z egyptského otroctva a prisľubuje mu zem, ktorú si má podrobiť, ale ktorá bude predovšetkým zemou zaslúbenou, teda Božím darom, kde mu bude môcť slobodne vzdávať úctu. „Ja som Pán, tvoj Boh, ktorý ťa vyviedol z egyptskej krajiny, z domu otroctva,“ (Ex 20, 2) a dodáva: „Nebudeš mať iných bohov okrem mňa!“ (Ex 20, 3) Práve takto Boh predstavuje svojmu ľudu desatoro prikázaní ako podmienku na to, aby boli skutočne slobodní a neupadli znova do otroctva. Boh sa nesnaží vnucovať sa

ako tyran, ale skôr dáva svojmu ľudu podmienky na to, aby ho mohol slobodne prijať za Pána.

To, že Boh stavil na slobodu, je pochopiteľné už len preto, že prvé prikázanie, na ktorom, podľa Ježiša, spočíva zákon a proroci (porov. Mt 22, 40), nie je ničím iným než prikázaním lásky: milovať Boha nado všetko a blížneho ako seba samého (porov. Mt 22, 37-39). Nie je to akékoľvek prikázanie. Iné veci možno ovládať a presadzovať silou a nátlakom, no lásku si takto vynucovať nemožno. Boh ju vyžaduje ako milovník až potom, ako prejavil lásku, ktorú prechováva k svojmu ľudu, až potom, ako mnohými spôsobmi dal poznať svoju náklonnosť a starostlivosť. K skutočnej láske možno totiž iba pozývať, je potrebné si ju získať, lebo môže byť iba plodom slobody. Aby bolo možné túto Lásku objaviť a nechať sa ňou pohltiť, je absolútne

nevyhnutné „podnecovať vnútornú slobodu, ktorá vedie k tomu, že človek koná s láskou“[2].

Zmysel pre slobodu

Práve preto, aby sme mohli skutočne milovať, nás Boh stvoril slobodných. Takto sa na nás pozerá a nachádza v nás zalúbenie. Je pre nás ťažké to pochopiť, lebo ako ľudské bytosti nedokážeme tvoriť slobodné bytosti. Nanajvýš produkujeme roboty, ktoré robia to, k čomu sme ich vytvorili, alebo imitujeme slobodu tým, že vyrábame náhodne fungujúce artefakty, avšak nie sme schopní dať vzniknúť niečomu, čo by sa samo mohlo rozhodovať. Práve toto s nami samozrejme koná Boh, keď nás tvorí a vykupuje z hriechu, ktorý obmedzoval našu slobodu.

Byť slobodný neznamená nebyť determinovaný alebo podmienený niečím vonkajším, ale predovšetkým byť schopný stáť si za svojím

konaním a odpoveďami. Sloboda ide preto ruka v ruke so zodpovednosťou. Byť slobodný znamená byť schopný odpovedať a utvárať tak plný a skutočný dialóg s inými ľuďmi, najmä so svojim stvoriteľom.

Sloboda teda nie je niečo pridané, vlastnosť, bez ktorej by sme sa mohli obísť a byť sami sebou. Sloboda, ktorú pre nás chce Boh, je skutočná a taká hlboká ako naše bytie. Jej uznanie predstavuje pre ľudskú bytosť značný pokrok: „Vášeň pre slobodu, jej vyžadovanie zo strany osôb a národov, je pozitívnym znamením našej doby. Uznávať slobodu každej ženy a každého muža znamená uznávať, že sú osoby, ktoré sú pánmi svojho konania a nesú zaň zodpovednosť, s možnosťou usmerňovať svoju vlastnú existenciu“[3].

Boh, ktorý nás miluje takých, akí sme, lebo nás stvoril, nás chce mať slobodných, pretože nás miluje pre nás samých a uspokojuje sa jedine so slobodnou a láskyplnou otvorenosťou nášho vnútra: „Daj mi, syn môj, svoje srdce“ (Prís 23, 26). Preto je pochopiteľné, že „lebo sa nám chce“^[4], je pre svätého Josemaríu tým najnadprirodzenejším dôvodom ku konaniu dobra, v ktorom sa snúbi tajomstvo stvoriteľskej a vykupiteľskej Božej lásky s autentickou odpoveďou jeho milovaného stvorenia, ktoré má vo svojich rukách, či ho uzná za Otca a s dôverou príjme vôľu toho, kto môže pre svoje deti chcieť jedine dobro.

Boh vložil náš osud do našich rúk. Určite nie v tom zmysle, že svojimi silami dokážeme dosiahnuť to, čo má pre nás pripravené, ale preto, že je v našich rukách obrátiť sa k nemu, ktorý je tým, kto nás môže urobiť šťastnými ^[5]. Uznanie tejto

schopnosti slobodne milovať Boha v nás môže na začiatku vyvolať strach. Pokiaľ sa nám však zachce povedať mu áno, práve toto presvedčenie, že sme slobodní, nás naplní radosťou a nádejou. Ako Božie deti sa budeme cítiť bezpečne do tej miery, do akej sa budeme opierať o neho.

Možno teda pochopiť, prečo svätý Josemaría, keď uvažuje o svojom vlastnom povolaní, volá:

„Nepociťujete radosť z vedomia, že vernosť do značnej miery závisí od nás? Som uchvátený pomyslením, že ma Boh miluje a že sa mu zachcelo, aby jeho Dielo záviselo tiež na mojej odpovedi. A som potešený, že mu môžem slobodne povedať: Pane, aj ja Ťa milujem, počítaj s mojou maličkosťou“[6].

Vedomie slobody nám pomáha budovať náš život na skutočnosti, že sme Božie deti. Nie sme nahraditeľní jedinci: naša odpoveď je

nenahradiiteľná, lebo sme stvorenie, ktoré Boh miluje výnimočnou láskou. Môžeme však strácať vedomie svojej slobody do tej miery, do akej ju neuplatňujeme. V takom prípade je logické, že sa budeme cítiť stále viac obmedzovaní, podmieňovaní, ba dokonca podmaňovaní svojimi duševnými rozpoloženiami alebo prostredím. V dôsledku toho sa môže vynárať pochybnosť, či sme slobodní, či byť slobodný stojí za to alebo či to má zmysel.

Kresťan vie, že sloboda má zmysel. My však nie sme len oslobodení, zbavení pút a schopní sa sami rozhodovať. Je málo platné niekoho oslobodiť a povedať mu, že môže ísť hocikam, keď neexistuje cieľ, ku ktorému by mohol smerovať, alebo ak existuje, tak vôbec netuší, ako sa k nemu dostať. Boh nám teda neudeľuje iba schopnosť oslobodiť sa od toho, čo nás obmedzuje a spútava, ale otvára pred nami nekonečný

obzor poskytujúci odpoveď na naše najhlbšie túžby. Veď ten, ktorý stvoril našu slobodu, vôbec nebráni jej rozvoju a otvára nám neobmedzené možnosti rásť, pretože týmto spôsobom ako slobodné stvorenia napodobňujeme Boha, a v spojení so svojím Jednorodeným Synom nám ponúka možnosť plne rozvíjať svoju osobnosť.

Skutočná sloboda

Svätý Josemaría svoju prácu chápal „ako úlohu konfrontovať každého jedného so všetkými nárokmi jeho života a pomôcť mu odhaliť, čo od neho konkrétne Boh žiada, bez toho, aby sa tým nejako obmedzila oná svätá nezávislosť a požehnaná individuálna zodpovednosť, ktoré charakterizujú kresťanské svedomie. Tento postoj a tento duch sú založené na úcte k transcendentnosti zjavenej pravdy a na láske k slobode ľudskej bytosti. Mohol by som ešte dodať, že

sa opierajú o istotu, že dejiny nie sú vopred určené, ale práve naopak, že sú otvorené mnohým možnostiam, ktoré Boh nechcel vopred vylúčiť.“[7]

Je teda pochopiteľné, že ten, kto Krista nepozná, a pritom berie svoju slobodu vážne, je na ceste k objaveniu Boha, lebo začína hľadanie, ktoré odhaľuje možnosti nášho stavu spolu s jeho zjavenými obmedzeniami. Samozrejme aj ten, kto Boha už miluje, vkladá svoju ruku do tej jeho, čím vytvára podmienky k tomu, aby s ním naviazal hlbší a ozajstnejší vzťah.

S dôstojnosťou Božích detí ide ruka v ruke to, že sa cítia „voľní ako vtáci“[8], že robia, čo skutočne chcú, hoci to, čo sa od nich chce, vyžaduje – ako u Krista – poníženie a láskyplné podrobenie sa. Nejde teda len o to, aby sme konali, ako by sme boli slobodní. Pokiaľ chceme nasledovať Ježiša ozajstne, musíme v sebe hľadať

zdroj tejto skutočnej slobody, ktorým je naše Božie synovstvo, a podľa toho konať, aby sme získali pravú slobodu ducha, ktorá je onou schopnosťou a návykom konať z lásky, obzvlášť v snahe robiť to, čo Boh v každej situácii od nás žiada.[9]

Skutočnosť, že máme oporu v pravej slobode, sa prejavuje spontánnosťou a iniciatívou, s ktorou konáme, a tiež tým, že sa nenechávame ovládať strachom. Dôsledkom nedostatku slobody totiž často býva sklon nechať sa strhávať strachom. Strach toho, kto sa vyhýba hriechu z potreby uniknúť trestu, nazývajú teológovia otrockým strachom. Tento strach môže byť začiatkom návratu k Bohu, ale kresťanský život na ňom nesmie spočívať, pretože „kto sa bojí, nie je dokonalý v láske“ (1 Jn 4, 19). Musíme konať „ako ľudia, ktorí majú byť súdení podľa zákona slobody“ (Jak 2, 12).

Strach sa môže prejavovať v mnohých oblastiach nášho života. Kto sa bojí, pretože chce dobro, myslí predovšetkým na zlo, ktorému chce uniknúť. Preto, keď strach je hnacou silou nášho konania, ľahko zmalomyseľnieme a komplikujeme si situáciu do tej miery, že sú zatienené skutočné dôvody našich skutkov a dobrodenia, o ktoré sa usilujeme. Ak však milujeme Boha, ak ho chceme milovať, zbavuje nás strachu, pretože tím, ktorí milujú Boha, všetko slúži na dobré (porov. Rim 8, 28). Toto presvedčenie zaháňa naše bezdôvodné obavy a dovoľuje nám plne zakúsiť slobodu Božích detí a konať radostne a zodpovedne.

Pravdou je, že Bohu nehovoríme áno raz a navždy. Sme bytosti časné, a tak musíme obnovovať svoju odpoveď a dávať jej rásť v čase. A navyše, keďže sme povolaní k tomu, aby sme odpovedali slobodne, vyžaduje od nás Pán stále autentickejšiu odpoveď.

Niekedy sa dokonca akoby skrýva, aby naše priľnutie k nemu bolo slobodnejšie a plnšie, aby ho očistil od vonkajších a náhodných dôvodov, aby jeho pohnútkou nebol strach, ale láska.

Táto okolnosť nás nesmie znepokojovať. Je to výzva k vernosti, ktorá nie je zachovávaním niečoho, čo už bolo vykonané, ale radostným obnovovaním darovania sa Bohu, za najrôznejších okolností, ktoré túžia byť veľkomyseľné a nezištné. Vernosť nás vedie k tomu, aby sme sa k svojmu áno často vracali, aby bolo plnšie, a aby sme na jeho základe budovali svoj vnútorný život, na tom základe, kde spočíva Božia milosť a naša najhlbšia intimita.

Časté uvedomovanie si, že nie sme roboty ani zvieratá riadiace sa inštinktom, ale slobodné stvorenia s otvorenou budúcnosťou, ktorá závisí od našej iniciatívy, nám pomôže vyjsť

z anonymity a žiť svoj život pred Bohom a pred ľuďmi bez toho, aby sme na kohokoľvek zvaľovali svoju zodpovednosť, ktorú to zahŕňa. Takto budeme schopní nadviazať s Bohom ozajstný dialóg, osobný vzťah, v ktorom sa bude môcť vykryštalizovať skutočné a hlboké priateľstvo.

Vďaka tomuto priateľstvu zachváti našu dušu neuhasiteľný smäd prinášať túto Božiu Lásku a vedomie slobody, ktoré ju sprevádza, všetkým ľuďom, a to aj prostredníctvom priateľstva, pretože „samotné priateľstvo je apoštolát, samotné priateľstvo je dialóg, v ktorom dávame a prijímame svetlo, v ktorom vznikajú projekty vo vzájomnom otváraní horizontov, v ktorom sa radujeme z dobrého a sme si oporou v ťažkostiach, v ktorom sa máme dobre, pretože Boh chce, aby sme boli spokojní“[10].

José Ignacio Murillo

.....

[1] Gregor z Nyssy, O stvorení človeka, 4.

[2] F. Ocáriz, Pastiersky list, 14. 2. 2017, 8.

[3] F. Ocáriz, Pastiersky list, 9. 1. 2018, 1.

[4] Sv. Josemaría, Íst' s Kristom, 17.

[5] „(...) Ale dala mu slobodné rozhodovanie, ktorým by sa mohol obrátiť k Bohu, ktorý ho urobí blaženým. Čo teda môžeme skrze priateľov, sami sebou nejako môžeme“, sv. Tomáš Akvinský, Summa Theologiae, I-II, q. 5 a. 5 ad 1.

[6] Sv. Josemaría, A solas con Dios, 324.

[7] Íst' s Kristom, 99.

[8] Sv. Josemaría, List, 14. 9. 1951, 38.

[9] F. Ocariz, List prelata, 9. 1. 2018, 5.

[10] Tamtiež, 14.

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/sk-sk/article/
zvrchovane-nadprirodzeny-dovod/](https://dev.opusdei.org/sk-sk/article/zvrchovane-nadprirodzeny-dovod/)
(08.08.2025)